

La retirada del govern navarrès del projecte d'Òrgan Comú amb el govern basc que intensificaria les relacions País Basc-Navarra ha reintroduït el debat sobre l'estatus polític d'aquesta última. Una assignatura pendent amb moltes propostes i poques solucions.

LA QÜESTIÓ NAVARRESA

Com si es tractara d'un virus que cíclicament es reproduceix, una vegada més ha esclatat l'etern debat que, des de temps immemorials, afecta les relacions entre Navarra i la Comunitat Autònoma Basca. El govern conservador de la Unión del Pueblo Navarro (UPN), que a Navarra representa també el PP, ha decidit recentment i de manera uni-

KARLOS CORBELLA

lateral, retirar del Senat —on es tramitava— el text de l'Òrgan Permanent d'Encontre (OPE), més conegut per Òrgan Comú, que havia estat consensuat per l'anterior govern foral navarrès —format pels socialistes d'Otano (PSN), els “convergens” d'Alli (CDN), els nacionalistes de Cabasés (EA) i l'abstenció d'Esquerra Unida— conjuntament amb el govern basc, amb la intenció d'aprofundir en les relacions entre ambdues comunitats administratives.

Feia temps que no es produïa una convulsió política i institucio-

nal —que no social— d'una importància tan gran entre ambdues comunitats històricament, culturalment, lingüísticament i socialment “filles” d'un mateix tronc. Són les vicissituds de la història, les que han provocat la bifurcació, sense cap mena de dubtes important, de la branca política d'aquell arbre. El consens gairebé majoritari sobre els vincles lin-

El consens majoritari sobre els vincles culturals i lingüístics xoca frontalment quan apareix el terme “polític”.

crispació desconeguda per als més joves d'ací, que ha provocat que molts recorreguen als almanacs de la història política més recent per esbrinar on és l'embrió d'aquestes disputes numantines, enfervorides, que, en definitiva, tracten, per una banda, de reconèixer com a normal i natural el que per a alguns és evident —que Navarra forma part del projecte cultural, social i polític d'Euskal Herria, o siga el “Navarra és Euskadi” que va esgrimir el PNB durant la transició— i, en l'altre extrem, d'esgrimir enèrgicament que “Navarra és Navarra”, és a dir, una realitat diferenciada, sustentada en els Furs i que la decisió de si camina sola o acompanyada, depèn únicament dels mateixos navarresos, en altre temps vascons.

Element detonant. El passat 14 de maig els dos executius autonòmics arribaren a un acord —considerat “històric” per uns, summament “perillós” per uns altres— de crear l'Òrgan Permanent d'Encontre, amb l'objectiu d'estimular els vincles de relació mutus i establir —en el marc de la Constitució espanyola, de l'Estatut de Gernika i de la Ley de Amejoramiento Navarro— mecanismes d'encontre i cooperació intercomunitaris en aquells aspectes on ambdós ens administratius tenen interessos comuns. El punt de partida de l'acord era el reconeixement de la realitat diferenciada d'ambdues comunitats i, sobretot, el respecte a la voluntat, expressada majoritàriament per mitjà dels represen-

güístics, culturals i socials entre Navarra i la Comunitat Autònoma Basca xoca frontalment quan es porta a col·lació el terme “polític”. L'articulació política de Navarra, el “sola o amb llet” que preconitzava el traspassat religiós i “agitador” polític Patxi Larrainzar, es presenta una vegada més com l'assignatura pendent de la història recent, una assignatura que, a més a més, mai no ha estat acarada amb normalitat i sense dramatisme. Prejudicis i tabús al llarg de tot el camí.

En aquest sentit, ha sorgit una

tants polítics, dels ciutadans navarresos, guipuscoans, alabesos i biscaïns.

Posteriorment, l'11 de juny l'acord era ratificat pel Parlament navarrès –tres dies després ho féu la cambra basca– amb els vots del PSN –que llavors liderava el govern navarrès de la mà de Javier Otano– CDN i EA, i també amb l'abstenció d'IU, i amb els vots en contra d'UPN. HB s'abstingué de participar en el debat perquè, al seu parer, defugia la vertadera qüestió de fons: és la reflexió democràtica sobre l'actual estatus jurídic polític de Navarra, un estatus que no va ser confirmat per la societat navarresa.

Així, un 43,92% de l'arc parlamentari navarrès, amb el suport implícit d'IU (9,36%), i contra el 31% d'UPN, convertia el dit acord en representatiu d'una àmplia majoria de la societat navarresa. Però, i aquest va ser el principal error de l'acord, no va tenir en compte per a res la posició recalcitrant –per a alguns ultramuntana– d'UPN, que, essent la força majoritària navarresa, es veia menystinguda i negligida en un debat en què tenia molt a dir. UPN no podia mantenir-se al marge d'una iniciativa que incidia directament contra un dels manaments fundacionals. “Quina situació tan absurda s'hauria donat si el govern foral donara suport a un Òrgan Comú no consensuat amb el partit del govern i no acceptat per aquest”, afirma José Cruz Pérez Laparazan, diputat d'UPN en el Congrés dels Diputats.

Escassament dos mesos després de ser aprovat l'Òrgan Comú, Javier Otano va dimitir del càrrec de president foral quan es va descobrir l'existència d'un compte bancari al seu nom a Suïssa. “A partir d'avui dormiré tranquil”, va etzibar en dir adéu. Des d'aleshores, ningú –en tot cas, amb l'excepció d'Otano– dorm tranquil a Navarra tot tenint en compte la gran crispació política i la inestabilitat institucional creada.

La decisió de Ferraz de deixar el PSN a l'oposició va deixar via lliure als navarresistes d'UPN per accedir a un govern en minoria ab-

El monument dels Furs, símbol de les llibertats de Navarra. La realitat diferenciada navarresa es troba sustentada en l'existència dels Furs.

Disposició transitòria quarta

“En el cas de Navarra i a efectes de la seua incorporació al Consell General Basc o al règim autòndic basc que el substituesca, en lloc del que estableix l'article 143 de la Constitució, la iniciativa correspon a l'Òrgan Foral competent, el qual adoptarà la seua decisió per majoria dels membres que el componen. Per a la validesa d'aquesta iniciativa serà necessari, a més, la ratificació de la decisió de l'Òrgan Foral competent per referèndum expressament convocat amb aquesta finalitat, i aprovat per majoria dels vots vàlids emesos.” És la disposició transitòria quarta de la Constitució espanyola de 1978, l'actual, que estableix la possibilitat que, en el cas que els navarresos ho decidisquen, la seua comunitat es podria incorporar a la comunitat autònoma basca, o la denominació que s'establira d'aquesta

fusió. Aquesta disposició transitòria quarta és l'única de la Constitució que permet la fusió de dues comunitats autònomes. Cal considerar-la com un “èxit” del nacionalisme basc durant el debat constitucional de la transició.

“El que es planteja en la Constitució, davant la pressió nacionalista, és una solució de compromís mitjançant una disposició transitòria”, ens explica Martín Razquin, lletrat del Parlament de Navarra. Aquesta qüestió –que, no ho oblidem, va permetre la unió de les dues Alemanyes en 1990– va generar una gran convulsió política en la Navarra de la transició, fet que va provocar l'escissió de la UCD navarresa i que també va facilitar l'aparició de la Unión del Pueblo Navarro, partit que pretenia “frenar l'avanç del nacionalisme basc a Navarra”. Una vegada més, com ha passat durant aquest segle en moments de greus decisions (la segona república, per exemple) a Navarra li ha sorgit l'etern debat: “tota sola o amb llet”, és a dir, amb el País Basc o sense.

I aquesta hipòtesi també la consideren

la Ley del Amejoramiento (estatut de Navarra), quan diu que “en cas que es produïra la hipòtesi prevista en la disposició transitòria quarta de la Constitució, el Congrés i el Senat [...] establiran per majoria absoluta quins requisits dels establerts en l'article 46 s'aplicaran per a la reforma de l'Estatut [...]”, o en una dis-

KARLOS CORBELLA

Festa del dia de Navarra a Baigorri. Tota sola o amb llet?

posició addicional que estableix la possibilitat “d'exercir en el seu cas la iniciativa de la separació de Navarra de la comunitat autònoma a què s'haguera incorporat”.

Més explícit és l'Estatut de Gemika sobre aquesta qüestió. El seu article segon assenyalava: “El territori de la Comunitat Autònoma del País Basc quedarà integrat pels territoris històrics que coincideixen amb les províncies, en els seus límits actuals, d'Alaba, Guipúscoa i Biscaia, com també la de Navarra, en el supò-

sit que aquesta darrera decidisca d'incorporar-s'hi d'acord amb el procediment establert en la disposició transitòria quarta de la Constitució”.

De manera que “si un dia la majoria absoluta del Parlament de Navarra instara a la seua incorporació a la CAB, seria legítim, ja que és una hipòtesi legal prevista en la llei”, afirma Martín Razquin.

“Si no estiguera previst en la Constitució –opina Razquin–, la fusió de Navarra i de la CAB seria una federació de comunitats autònomes, i seria inconstitucional”. En aquest cas, “si el País Valencià, Catalunya i les Balears volgueren federar-se i unir-se, no podrien fer-ho, perquè la Constitució prohibeix la federació de comunitats”, diu Razquin.

De totes maneres, l'última paraula continuarà tenint-la Madrid, perquè tot i que la capacitat d'iniciativa és de les autonomies en concret, el procediment de reforma de l'estatut resultant de la dita fusió tindrà rang de llei orgànica, i per tant hauria de ser aprovada per les Corts Generals. I. G.

soluta (17 diputats de 50) i, definitivament, de poder dur a terme la maniobra que més esperaven: barrar el pas a l'OPE de manera immediata. CDN i EA es van quedar amb la mel als llavis i van passar en poques hores de ser impulsors de la iniciativa i copartípics de l'acció del govern de progrés a l'ostracisme més desconcertant; lluny del govern i conscients que UPN no desistiria fins a posar fi a la *vendetta* dels altres partits navarresos.

Primer va ser l'argument que no podia existir el risc d'una federació encoberta, prohibit taxativament per la Constitució i, més tard, “descobriren” unes guies d'albergs del govern basc –aprovades amb el consentiment d'UPN quan aquest partit estava en el govern– en què s'inclouen tots els albergs existents a Euskal Herria –també a Navarra–, a més a més d'un mapa de tot el territori històric basc. No els va servir que fóra el mateix Lucien Bonaparte qui dissenyara molts anys enrere el mapa històric del poble basc... Tenien la coartada perfecta. I llavors, Miguel Sanz va decidir retirar el text de l'acord del Senat per allunyar definitivament el suposat risc existent per a la identitat navarresa: “preferesc llançar-me jo al buit que no que ho faça Navarra”, va esgrimir el president foral.

UPN tenia el suport en aquesta decisió dels grups econòmics de poder i del mitjà de comunicació més poderós i influent de la comunitat foral, *El Diario de Navarra*, per a qui l'OPE venia a ser “una trampa històrica” i “un risc important de separació gradual de la identitat, la llibertat i l'autogovern”. La reacció del govern basc i de les forces nacionalistes basques ha estat més virulenta de l'esperada i no han estalviat desqualificacions i impropis contra el president navarrès i fins i tot –a causa del suport del PP al seu soci navarrès– contra la mateixa legitimitat que l'estat espanyol té al País Basc. No ha caigut bé la decisió de l'executiu navarrès a Ajuria Enea, palau on resideix José Antonio Ardanza, perquè a més de ser un acord aconseguit per mitjà del

consens, primer, i de la majoria parlamentària, després, llança per terra l'esforç realitzat per les dues parts de normalitzar les relacions i intentar que les controvèrsies i enemistats mútues del passat recent es puguin redreçar. L'emboïc s'ha tornat a imposar.

Desconcert pot ser el terme que millor pose de manifest el moment polític i institucional de Navarra, després d'un 1996 en què s'ha donat un tomb de cent vuitanta graus a l'acció política del govern: del denominat "govern de progrés" creat després de les eleccions de juny de 1995, amb un executiu foral format per tres partits polítics de diferent signe, s'ha passat a una situació que alguns s'atreveixen a qualificar de "regressió", amb el retorn d'un govern conservador—alguns el comparen amb l'unionisme nord-irlandès, superant les grans distàncies— que es presenta amb un tarannà polític més tradicionalista i intransigent que el mateix PP, i, el que sembla més preocupant, tenallat per prejudicis històrics que li impedeixen exercir una acció política sense el pes del passat més recent.

'Unionisme' navarrès. "L'Òrgan Comú Permanent amb la Comunitat Autònoma Basca no és necessari per al progrés de Navarra i pot hipotecar la seua identitat", engegaven els pasquins que va repartir UPN el juny passat. Van tornar a ressorgir els fantasmes d'antany en un partit que, no s'ha d'o-

blidar, va sorgir durant la transició democràtica "per frenar l'avanç del nacionalisme basc a Navarra", com diuen els seus estatuts fundacionals, davant el temor que UCD lliurara Navarra als bascos.

UPN va fer del navarresisme antibasc la seua bandera política i la ideologia principal, va adoptar uns criteris polítics molt enèrgics contra totes les coses basques i, sobretot, es va emparar en els continus errors del nacionalisme basc, que en el subconscient polític donava per fet que tard o d'hora Navarra cauria al seu parany i, per tant, actuava en conseqüència.

"S'ha prescindit de la voluntat popular a l'hora d'abordar el tema, no s'ha plantejat des d'un punt de vista de construcció, de progrés lent, de captar voluntats i semblava que tant els feia fer les coses bé o malament perquè aquesta era una causa imparable". Greu error. UPN va engrairar-se gràcies a les relliscades del PNB a Navarra, qui, com reconeix Pérez Lapazarán, "va relacionar la democràcia amb la integració de Navarra en Euskadi". Aquesta actitud autosuficient i, a vegades, prepotent dels deixebles de Sabino Arana va aprofundir el rebuig d'amplis sectors de la Navarra profunda, els sectors econòmics més conservadors, que veien venir el nacionalisme "com a terra conquistada", com ens diu Juan Cruz Alli (en l'entrevista que es publicarà la setmana que ve).

Durant aquests vint anys, la gran inestabilitat política que pateix el

País Basc, amb una societat políticament fracturada i un conflicte violent, ha provocat, segons el president de la Societat d'Estudis Bascos, l'Eusko Ikaskuntza, Goio Monreal, que "la Comunitat Autònoma Basca perda atractiu" als ulls de molts ciutadans navarresos, i UPN se n'ha sabut aprofitar i crear una aurèola gens propícia a la normalització de les relacions, no sols en el terreny institucional sinó també en el cultural o en el lingüístic. Segons Monreal, "a Navarra l'ha tractat de forma indeguda el nacionalisme basc", perquè l'actual comunitat foral "ha

Monument d'Amaiur, de record de la resistència navarresa a la conquesta castellana. El sentiment navarrès és l'únic element innegable dels ciutadans de Navarra, independentment que se senten alhora bascs o espanyols. (Foto: Karlos Corbella)

 Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

(L'entendem i
l'atenem)

FONS
SOCIAL
EUROPEU

Servei Català de Col·locació

Si necessita cobrir un lloc de treball a la seva empresa
té a la seva disposició els telèfons 902 22 11 11 i 902 22 10 44 (*)

(*) L'àmbit d'actuació del SCC legalment es cenyeix a Catalunya

KARLOS CORBELLA

Dalt, façana de la Diputació de Navarra a Pamplona. A la dreta, un agricultor de Las Bardenas. Malgrat el debat, la societat navarresa no s'ha deixat portar per les maniobres polítiques.

estat un regne fins el segle passat, i això s'havia d'haver tingut en consideració a l'hora de fer dissenys de futur". Navarra i el seu Fur: quan a un navarrès li toquen el Fur—o es pensa que li'l toquen—"li toquen els ous", comentava un amic periodista navarrès. I quina veritat.

"És un Òrgan Comú—diu Pérez Lapazaran— que en aquest moment no té cap contingut, però en el moment que constitucionalment pugui tenir algun tipus de capacitat política, automàticament podria assumir una competència il·limitada que ens podria introduir com una quarta diputació foral basada en la Llei de Territoris Històrics de la CAB". Aquest és el raonament que fa UPN, el temor a ser digerits pel nacionalisme basc.

Una vegada més els fantasmes. Ginés Cervantes, d'Izquierda Unida, també els porta a col·lació: "els fantasmes dels antibasquistes apareixen immediatament i sempre satanitzen qualsevol aproximació i la converteixen en una macrooperació d'integració".

En Herri Batasuna, tanmateix, tenen clar que la maniobra d'UPN ha estat una qüestió d'oportunitat política, com reconeix el diputat

navarrès Adolfo Araiz: "UPN és conscient que aquest òrgan no hauria atacat mai les essències de l'Amejoramiento".

Pérez Lapazaran, en canvi, eixint-se un xic de la línia fèrria del seu partit, reconeix que Navarra i la CAB "som dues comunitats que estem condemnades a entendre'ns", i per això és necessari "trobar el màxim consens possible, buscar els punt d'unió i els objectius comuns", és a dir, construir aquest òrgan de forma inversa, de dalt a baix. Així mateix lamenta que l'Òrgan Comú es fera "d'esquenes a la societat, per un cúmul d'interessos partidistes i que no es corresponen amb el que la societat navarresa demana actualment".

Enfront de tota aquesta descàrrega elèctrica produïda quan s'ajunten dos pols oposats, Ginés Cervantes aporta una reflexió sobre la situació actual: lamenta que els

què parteix del reconeixement de Navarra com a personalitat política, institucional, diferenciada i separada".

Convivència i mestissatge.

Cooperació, col·laboració... ni els navarresos ni els bascs han trobat encara un terme de consens que establezca el tipus de relacions que en el futur haurien de mantenir, des de l'acceptació natural de les semblances, proximitats i parentius històrics i culturals i també des del respecte a la seua realitat diferenciada, i que fruit del curs de la història, ha portat un mateix poble per viaranyos polítics i administratius diferents.

Però, com en molts altres llocs, no sembla que la societat es deixi portar per les maniobres dels partits polítics i, en aquest cas, no sembla que la convulsió de les esferes polítiques haja arribat fins la societat navarresa. La intensitat de

KARLOS CORBELLA

Ni els navarresos ni els bascs han trobat encara un terme de consens que establezca el tipus de relacions que haurien de mantenir.

esforços per racionalitzar i per trobar vies de diàleg i entesa topen amb el mur dels dogmatismes polítics. Cervantes opina que els radicalismes d'ambdues bandes "estan distorsionant la vida política de Navarra".

Goio Monreal, representant d'una de les poques institucions reconegudes oficialment en el conjunt d'Euskal Herria, tracta de passar un drap pel vidre deslluït i reconeix que "dins de la més estricta ortodòxia navarresista, si no hi haguera aquesta bel·ligerància i visceralisme antibasquista, l'Òrgan Comú seria una cosa natural, per-

l'actual confrontació institucional no es correspon, en aquest sentit, amb la realitat de dos territoris històrics on el mestissatge s'imposa sobre les pugnes i les desavinences polítiques i que fan que sovint la societat i la classe política i institucional no caminen per sendes convergents. La societat de Navarra i de la Comunitat Autònoma Basca accepta amb més normalitat els vincles existents entre si i entenen que el que els uneix és molt més important que el que en un moment determinat els pugui separar. Això és perfectament visible en el camp cultural,

Setze i Navarra

Navarra és l'única comunitat autònoma de l'estat que no obté l'estatus jurídic actual per concessió administrativa del govern de Madrid durant l'establiment de l'estat autonòmic, conegut com "el cafè per a tothom". Navarra ha estat un regne independent fins ahir mateix, encara que fóra incorporada al conjunt d'Espanya quan el 1512 Ferran el Catòlic la va envair.

El govern foral —anteriorment Diputació del Regne— naix en 1576 com a òrgan permanent de govern, i durant aquests cinc segles ha estat nucli de l'administració foral de Navarra, per això actualment no es parla de comunitat autònoma de Navarra, sinó de comunitat foral. Després de la segona guerra carlista, L'"abraç de Bergara" va

comportar la signatura en 1841 d'un conveni mitjançant el qual Navarra s'integra, amb el rang de província, en l'estat liberal espanyol, tot mantenint les seues pròpies institucions i lleis.

Navarra sempre ha anat de la mà del Fur, que és l'element més representatiu de la seua identitat i sense el qual no es pot entendre la seua idiosincràsia. És per això que, amb la democràcia, Navarra s'integra en el nou sistema institucional gràcies a la llei orgànica de Reintegración y Amejoramiento del règim foral (estatut de Navarra), entenen-lo com una "reedició" del conveni signat en 1841. En aquest sentit, "Navarra arriba a la Constitució d'una manera molt diferent; mentre que les altres autonomies tenen els seus drets en vir-

tut del text constitucional, Navarra és un sistema pre-constitucional que la nova Constitució empara i respecta", afirma el lletrat Martín Razquin. És a dir, l'estat espanyol no cedeix cap competència a Navarra mitjançant un real decret de transferència, com passa amb les altres autonomies, sinó que Navarra posseeix aquestes competències en virtut de la seua història. Per aquest motiu el grau d'autogovern de Navarra no suscita les agres polèmiques d'altres casos. La polèmica sobre la renovació del concert econòmic basc no ha esquitxat mai la comunitat foral, que ja fa molt de temps que té sota el seu ordenament les concessions que el País Basc ha rebut de Madrid. I no li han regalat res. Tot s'ho ha guanyat. I. G.

el lingüístic, el de l'ensenyament, el sindical fins i tot, etc.

En aquest sentit, Mario Gaviria, prestigiós sociòleg navarrès, feia recentment una disquisició sobre els principals problemes que observava en la societat navarresa i arribava, entre altres, a aquesta conclusió: el desconcert. "L'únic problema és que hi ha navarresos que no són feliços perquè no saben si són o no són bascs i això els amarga cada vegada més la vida. Hi ha un procés desconcertant d'identitat. Fa cinquanta anys ho teníem molt clar: tots érem navarresos. Ara es vacil·la i en aquests moments uns diuen que són bascs, uns altres que navarresos, uns altres que espanyols... i es comencen a enfrontar per això en un procés estrany i al meu parer inquietant." A aquesta reflexió, tot individu amb una consciència ferma de la seua navarresitat contestaria: "sí, però sobretot som navarresos". Navarra està per damunt de tot, per al navarrès *euskaldun* d'Azkarate, a les muntanyes del nord de Navarra que limiten amb Guipúscoa i per al riberenc de Cortes, ja a la vora d'Aragó.

Però no hi ha dubte que la reflexió que fa Gaviria està en el sub-

CLAVÉ a La pedRera

EXPOSICIÓ

del 20 de setembre al 17 de novembre

LA PEDRERA, SALA D'EXPOSICIONS
DE LA FUNDACIÓ CAIXA DE CATALUNYA
Passeig de Gràcia 92, Barcelona

Horari: de dimarts a dissabte, de 10 a 20 h.

Diumenges, de 10 a 15 h. Dilluns tancat.

Dissabtes, entrada gratuïta.

Informació i reserva de visites comentades per a grups,
telèfon 93/ 484 59 79

FUNDACIÓ CAIXA DE CATALUNYA

conscient de molts navarresos: el navarrès que, per tant, es considera basc com una cosa evident; el navarrès que, sense descartar els vincles que té amb el fet basc, és primer de tot navarrès; el navarrès que abans que res és navarrès i per tant espanyol i, com en molts altres llocs, el ciutadà que no entra en aquestes disquisicions i simplement és.

Navarra esdevé així una de les comunitats –uniprovincial en aquest cas– més complexa, que integra una diversitat –geogràfica, social, cultural i lingüística– i una pluralitat d'opinions i de projectes polítics poc comuns a la resta de l'estat.

Per tant la societat civil, que reconeix el desconcert creixent, ha estat i està al marge de l'actual

KARLOS CORBELLA

Una imatge de la 'Nafarroa Oinez', al seu pas per Tudela. Les tres forces nacionalistes de Navarra no superen el 15% del vot emès.

i renovada polèmica observant bocabadada com els seus representants polítics contínuament deixen de banda els seus quefers i s'entesten en grans baralles que no condueixen enlloc. Conscients que avui interessa la lluita i que demà lluirà el sol.

Euskal Herria. Aquest és també el gran dilema; quin és el vertader significat del terme que inclou tres ens administratius (Navarra, CAB i Iparralde), tres idiomes diferents, prop de deu projectes diferents, una gran diversitat cultural. I quina ha de ser la seua articulació.

"El terme Euskal Herria sí que procedeix dels vascons; ningú no posa en dubte que els navarresos som bascs. Es vulga entendre o

no, el tronc dels vascons-bascs som els navarresos", afirma José Mari Satrustegi, acadèmic navarrès d'Euskaltzaindia –l'acadèmia de la llengua basca, una altra de les excepcions pel que fa a institucions reconegudes oficialment en Euskal Herria–. Les institucions reconegudes en els tres ens administratius són institucions lingüístico-culturals, i això ja ens assenyala que l'acceptació de la realitat actual d'Euskal Herria està fonamentada en uns paràmetres culturals i socials, no pas en els polítics; en aquest aspecte té una major virtualitat. "Negar el fet que Euskal Herria és una comunitat cultural és negar una evidència; una altra cosa serà com s'articula políticament aquesta societat", afirma Adolfo Araiz.

La idea del nacionalisme basc d'una integració futura ha negligit la història i la personalitat diferenciada de Navarra.

Però la història ha portat a aquest poble per camins diversos pel que fa a l'articulació político-administrativa. "Aquesta és una nació, una realitat que no existeix, que sols existeix en la mentalitat d'uns pocs bojos i somniadors", afirma Goio Monreal, que mostra poc optimisme sobre una hipotètica unió político-administrativa entre Navarra i la Comunitat Autònoma Basca que sí que defensa, tanmateix, l'opció nacionalista, fracturada, dividida i en clara regressió quantitativa en la comunitat navarresa. Les tres forces nacionalistes no superen el 15% del vot emès a Navarra, i per això als ulls de molts ciutadans resulta sorprenent que tres forces amb un objectiu similar –la unió política d'Eus-

kal Herria– opten per continuar en la marginalitat institucional sense trobar punts de confluència que els porten a sumar forces i mostrar una missatge diferent al que mostren actualment. Una enorme confusió. Això ha contribuït a refredar considerablement la percepció de país que podia existir en la societat navarresa fa vint anys; "fa deu o quinze anys hi havia moltíssima gent a Navarra que encara es plantejava el problema basc com a seu i en aquest moment no ho fan", opina Monreal. Per a uns, l'argument que explica aquest fenomen seran els errors comesos pel nacionalisme basc moderat, per a altres, en canvi, la persistència de la violència política d'ETA, i, per a altres, simplement s'ha evitat el debat de fons utilitzant excuses de diferent signe. "El tema de la violència s'ha utilitzat més com a argument polític per evitar aquest debat que com a element que condicione la possibilitat del debat; és precisament l'existència d'un problema polític en una societat determinada", diu Araiz, d'HB.

Un dels punts de l'Alternativa Democràtica d'ETA –un plantejament que en general existeix en el subconscient de tot ideari nacionalista basc– és el reconeixement de la unitat territorial, com a subjecte actiu de l'opció política de futur. "Nosaltres volem que la societat navarresa siga la protagonista del seu propi futur; no es planteja una unitat territorial determinada, detallada i acabada, sinó el fet que això s'aborde amb llibertat", opina Araiz.

Ningú no esmenta ja a hores d'ara una de les paraules que més ha entelat i més desconcert ha provocat en la societat navarresa, la integració. Durant anys ha estat rondant en els ànims dels nacionalistes bascos la idea d'una integració futura que, negligint la història i la personalitat diferenciada de Navarra, conduïra a tots cap a la casa comuna d'Euskal Herria. És un terme que ha fet perdre molts anys en el debat serè i tranquil sobre la futura i hipotètica articulació política. És un terme considerat –avui també pels nacionalistes bascs– com a negatiu i contraproductiu,

“perquè –com explica Ginés Cervantes– estableix una dialèctica de Comunitat Autònoma Basca com a subjecte i Navarra com a suplement”. Una altra gran relliscada que ha estat ben aprofitada pels navarresistes “excloents” per a introduir la “integració” en el bagul dels fantasmes i prejudicis i per a esgrimir-la en els moments oportuns.

Un país sense noms. Vascongadas, Bascònia, País Basc, Euskal Herria, Euskadi... tampoc no s'ha sabut trobar en la història recent un terme incloent i de consens que transmeta l'essència del concepte de país en tota la seua dimensió com poden tenir els Països Catalans amb aquest nom. Els abertzales d'esquerra parlen de “Vascongadas” –terme pejoratiu i despectiu utilitzat pels drextans antibascs, casualment–; “País Basc” és utilitzat per una àmplia majoria com a traducció literal d'Euskal Herria; “Euskal Herria” té connotacions culturals i lingüístiques; “Euskadi” –terme inventat per Sabino Arana el 1901– és la somniada unió política que formarien Iparralde, la CAB i Navarra, però que avui no existeix com a tal i a més únicament s'utilitza per denominar la unió formada per tres províncies –Biscaia, Guipúscoa i Araba– excloent-ne la resta; “Bascònia” queda per als il·lustrats de la història i la cultura basca.

El traspassat i il·lustre lingüista basc Koldo Mitxelena va titular aquest problema “dels bascs i el

seu nom” i ens el recorda l'històriador Goio Monreal. No s'ha trobat una denominació per al conjunt ètnic: “la denominació ‘Euskal Herria’ té vigència des del segle XVI; en l'antiguitat clàssica i fins en l'etapa visigòtica hi va haver diverses tribus com els aquitans, els vascons, els vèrduls, els caristis i els austrígons. Durant un temps se'ls anomena vascons i a aquella realitat, Bascònia. Durant 50 anys, per altra banda, Euskal Herria rebé el nom de regne de Navarra. Però no ha existit un nom que englobe aquest país”, explica Goio Monreal. No s'ha encertat a trobar una denominació de país i això fa que la confusió porte a paradoxes com considerar Ar-

danza president de tots els bascs quan ho és sols d'una part, o considerar la ikurrina com la bandera de la Comunitat Autònoma Basca quan ho és de tots els bascs.

Es per això que qui ho tinga clar, conclourà el debat-desconcert amb el “Navarra és Navarra” i “el País Basc és el País Basc”. I prou. En canvi es continuarà aprofundint el debat –la confusió en alguns– sobre la pertinença o no de Navarra a Euskal Herria històricament, culturalment, lingüísticament... i políticament.

Inaki Gorostidi (Sant Sebastià)

La pròxima setmana entrevista a **Juan Cruz Alli**.

Manifestació contra el pantà d'Itoiz. La percepció de país com a part integrant d'Euskal Herria s'ha refredat considerablement a Navarra. Els errors comesos pel nacionalisme basc moderat o la violència política d'ETA són dos dels arguments utilitzats per explicar aquest fenomen.

Mural del País Valencià

Vicent Andrés Estellés

Aquests tres volums constitueixen l'obra més ambiciosa d'Estellés. Llibre únic que arrossega història, elements autobiogràfics, llegenda i descripció enamorada, realitats íntimes i col·lectives, plenes, com ell va dir, d'alegria i d'esperança en el futur del poble.

Editorial 3i4

La mirada de Nicodemus

Vicent Usó i Mezquita

Roma, 1563. Cesare da Castel, mestre d'obres de la catedral de San Pietro i home de confiança de Michelangelo Buonarroti, és assassinat en circumstàncies estranyes.

Premi de Narrativa breu Antoni Bru. Ciutat d'Elx 1995.

Editorial 3i4
“Narratives 3i4”, 52

Caiguda i retorn De Gorbaxov a Ziugànov 1988-1996

Llibert Ferri

Aquest llibre és un recull de 65 articles en què es poden anar seguint els canvis evolutius i els daltabaixos a l'Europa central i oriental. Una profunda reflexió sobre el final de la més gran i dolorosa aventura ideològica del segle XX.

Editorial 3i4
“La Unitat”, 164